

HAMMERFEST
KOMMUNE

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2017-2019

***Alle som lever med vold skal sikres nødvendig
hjelp og beskyttelse***

1 Innhold

1	INNHold	1
2	INNLEDNING	2
2.1	Målet og arbeidet med handlingsplanen	2
2.2	Hensikten med handlingsplanen	2
2.3	Begrepet «Vold i nære relasjoner»	3
3	TILTAK	4
3.1	Innsatsområde: Informasjon	4
3.1.1	Tiltak: Veileder	4
3.1.2	Tiltak: Informasjon på kommunens hjemmeside	5
3.2	Innsatsområde: Kunnskap og kompetansebygging	5
3.2.1	Tiltak: Opplæring av ledere og medarbeidere	5
3.2.2	Tiltak: Opplæring/veiledning av foreldre	6
3.3	Innsatsområde: Tjeneste- og tiltaksutvikling	6
3.3.1	Tiltak: Bistand og beskyttelse	6
3.3.2	Tiltak: Beredskapsboliger	7
3.4	Innsatsområde: Koordinering og samarbeid	7
3.4.1	Tiltak: Ressursteam - vold i nære relasjoner	7
3.4.2	Tiltak: Samarbeidsavtaler	8
3.4.3	Tiltak: Fagsamling	8
4	OVERSIKT OVER TILTAKENE	9
5	FRA PLAN TIL HANDLING	9

2 Innledning

2.1 Målet og arbeidet med handlingsplanen

Vold i nære relasjoner er et alvorlig helseproblem og til dels skjult samfunnsproblem.

Det overordnede målet med handlingsplanen er at alle som lever med vold skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse. Handlingsplanen bygger på regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Tiltak som kompetanseheving, samhandling, holdningsskapende arbeid og bevisstgjøring, bedre tilbud til voldsutøveren, og forebyggende arbeid vil være med å bidra til dette. Målet er å få til et godt tverrfaglig samarbeid, og skape gode rutiner for hvordan vi kan håndtere vold og overgrep på en mest mulig enhetlig måte.

Mistanke om vold og overgrep mot barn og unge oppstår gjerne i offentlige tjenester. Eksempler på dette er helsestasjoner, barnehager og skoler. Andre tjenester og virksomheter som sosialtjenesten, deler av pleie og omsorg, helsetjenesten og deler av kulturtjenesten og politiet representerer imidlertid også tjenester som gjennom møteplasser med sine brukere kan få en rolle som "oppdager".

Målgruppa for handlingsplanen er alle ansatte i Hammerfest Kommune som i sitt virke møter volds- og overgrepsutsatte, slik at alle i enda større grad kan bidra til en trygg og god tilværelse for byens innbyggere. Det er også et mål å utvikle samarbeidet og koordineringen med andre sentrale tjenester i Hammerfest.

2.2 Hensikten med handlingsplanen

(Jfr. veilederen)

Hensikten med kommunale handlingsplaner er at innsatsen på området vold og overgrep skal sikre et hjelpetilbud som er kunnskapsbasert og samordnet på kommunenivå. En handlingsplan kan bidra til å styrke kunnskaps- og handlingsgrunnlaget ved at det etableres forpliktende samarbeid mellom sektorer, faggrupper og forvaltningsnivåer. Kommunale eller interkommunale handlingsplaner blir dermed et redskap for å sikre at kommunene utvikler tilrettelagte og helhetlig tilbud ved å

- sette fokus på innsatsbehov i kommunen
- styrke og samordne kompetanse i kommunen og
- iverksette tiltak som kan gjøre hjelpeinstansene bedre i stand til å forholde seg til de sammensatte problemstillingene som vold i nære relasjoner reiser

En handlingsplan uttrykker kommunens mål for utvikling på området, tar stilling til virkemidler for å nå målene, bestemmer ansvar og skisserer hvem som er deltakere i arbeidet. Planen bør synliggjøre konkrete tiltak og ha innebygde metoder for å evaluere måloppnåelse.

Argumentasjonen for en plan kan baseres på behovet for en samordning av de ulike tjenestene som kan møte vold og seksuelle overgrep. Den nye krisesenterloven pålegger kommunene ansvaret for at kvinner, menn og barn utsatt for vold skal få et faglig godt nok tilbud. For at et faglig godt nok tilbud skal kunne dokumenteres må det foreligge eksplisitte mål og virkemiddel for de ulike tjenestene i kommunen der vold kan oppdages. En kommunal

handlingsplan mot vold i nære relasjoner vil dermed være et viktig grunnlag for at kommunen kan gi en slik dokumentasjon.

Jfr. Lov om Folkehelsearbeid kap.2 § 4 skal kommunene fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold. Bidra til å forebygge psykiske og somatisk sykdom, skade eller lidelse, utjevning av sosiale helseforskjeller, og beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helse.

2.3 Begrepet «Vold i nære relasjoner»

Begrepet «Vold i nære relasjoner» er blitt et standardisert begrep hvor voldsutøver og offer er knyttet til hverandre ved familieband, eller på annen måte betyr noe for hverandre. Ulike typer vold kan være:

Fysisk vold som er alle former for fysisk handling som skader eller kontrollerer et annet menneske.

Psykisk vold er all bruk av stemme, ord, handling eller mangel på handling som kontrollerer, skader eller krenker dine nærmeste. Det kan være direkte eller indirekte trusler om vold.

Materiell vold er utagerende adferd eller sinne ved å ødelegge eller kaste ting.

Seksuell vold brukes når noen mot sin vilje blir tvunget til å utføre seksuelle handlinger. Seksuell trakassering, ydmykelse og incest.

Latent vold betyr å gå på nåler, være på vakt og vente på volden.

Æresrelatert vold og ekstrem kontroll innebærer utøvelse av vold i frykt for å miste ære eller posisjon, og oppstår spesielt i situasjoner som er preget av sosial forandring, under press som for eksempel bosetting i et annet land. I noen land brukes æresrelatert vold og ekstrem kontroll til å gifte bort barn mot deres vilje. Dette er et overgrep mot menneskets rett til å velge ektefelle. Kjønnslेमlestelse er fellesbetegnelse på alle typer inngrep der kvinnelige kjønnsorgan blir varig skadet. Dette betegnes også som vold mot kvinner.

3 Tiltak

Handlingsplanens tiltak er organisert under følgende innsatsområder:

- Informasjon
- Kunnskap og kompetansebygging
- Tjeneste og tiltaksutvikling
- Koordinering og samarbeid

3.1 Innsatsområde: Informasjon

Relevant informasjon og veiledning er en grunnleggende nødvendighet for gode tjenester.

Målgruppene for slik informasjon er både kommunale tjenesteutøvere, andre tjenester og innbyggere.

Det foreligger en rekke rutinebeskrivelser og annen nyttig informasjon om vold i nære relasjoner. Imidlertid mangler det en samlet oversikt som gir en tilstrekkelig oversikt for ulike målgrupper. Et mål er derfor at medarbeidere og samarbeidspartnere sikres samme informasjon og kunnskap om tjenestenes rutiner, retningslinjer og virkemidler. Videre er det et mål at innbyggere i lokalsamfunnet kan få kunnskap om hvor de kan henvende seg og hva de kan få hjelp til når vold i nære relasjoner mistenkes eller avdekkes. Slik informasjon skal være lett tilgjengelig og forståelig.

3.1.1 Tiltak: Veileder

Tiltak: Samle og kvalitetssikre nødvendig informasjon om vold i nære relasjoner;

- Om ulike instanser, oppgaver og roller
- Om ulike rutinebeskrivelser som tjenestene forholder seg til
- Informasjon om samarbeid
- Sikre gode rutiner på informasjon rettet mot barn, ungdom, voksne og eldre
 - Oppstartsamtaler i barnehager
 - Tidlig innsats
 - Oppdragervold
 - Om vold og seksuelle overgrep
 - Om økonomisk vold/ - uavhengighet
 - Vold mot eldre
 - Handlingsplan mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap

Felles veileder legges på kommunens intranett og presenteres i ulike virksomheter og samarbeidsfora.

Målgruppe: tjenesteytere

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidsgruppe: fagansvarlig i forebyggende tjenester

Tid: 2017/18

3.1.2 Tiltak: Informasjon på kommunens hjemmeside

Tiltak: Legge ut relevant informasjon på kommunens hjemmeside. Informasjonen skal være oppdatert, lett tilgjengelig og egnet som brosjyremateriell. Stoffet hentes fra felles veileder.

Målgruppe: Kommunens innbyggere

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidsgruppe: webansvarlig for kommunens hjemmeside

Tid: 2017

3.2 Innsatsområde: Kunnskap og kompetansebygging

Systematisk opplæring og riktig kompetanse er viktig i forhold til alt arbeid rundt seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.

Målgruppen er alle som jobber med barn, unge, voldsutsatte og eldre. Følgende kunnskap er spesielt viktig for målgruppen:

- hvordan utrygge tilknytningsforhold arter seg
- hvilken adferd som er tegn på omsorgssvikt og hvilke utslag det kan gi hos den enkelte
- hvordan man kan avdekke vold i nære relasjoner
- hva de skal gjøre når de oppdager at noen er utsatt for seksuelle overgrep eller vold eller bor under forhold der de er vitne til vold i nære relasjoner
- hvem som har kompetanse på ulike områder
- hvor man kan søke riktig informasjon og veiledning

3.2.1 Tiltak: Opplæring av ledere og medarbeidere

Tiltak: Lage en plan og gjennomføre opplæring og veiledning som skal sikre økt kompetanse blant ledere og medarbeidere som jobber i alle kommunale tjenester hvor det er behov for kompetanse på området.

Aktuell opplæring:

- Seminar om seksuelle overgrep. Etablere et samarbeid med Senter mot seksuelle overgrep om undervisningsopplegg om vold i nære relasjoner i barnehage og skole
- E-læringskurs ifht vold og seksuelle overgrep for styrere og rektorer. På sikt skal alle ansatte gjennomføre tilsvarende kurs
- Obligatorisk kurs for alle som arbeider med barn og unge om temaet «Vold i nære relasjoner» i samarbeid med RVTTS Tromsø
- Obligatorisk kurs for alt helsepersonell om temaet «vold i nære relasjoner»
- Obligatorisk kurs for alle medarbeidere i hjemmetjenesten og sykehjem om temaet «Eldre og vold»
- En konferanse i planperioden mot en bred målgruppe om relevante tema.

Målgruppe: alle medarbeidere som arbeider med barn, unge, eldre, voldsutsatte

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidet: ikke avklart

Tid: 2017-2019

3.2.2 Tiltak: Opplæring/veiledning av foreldre

Tiltak: Lage en plan og gjennomføre opplæring og veiledning av foreldre.

- Støtteteam for seksuelle overgrep gjennomfører foreldremøter i alle barnehager i 2017.
- Barn som pårørende – orientering om rutine i oppstartsamtaler og på foreldremøter.
- Foreldreveiledningsprosjekt; Etablere et prosjekt med 3-4 års varighet. Utvikle og igangsette ulike former for veiledning rettet mot definerte grupper. Prosjektet blir et tverrfaglig samarbeid der formålet er å bidra til å forebygge og/eller avverge ulike former for vold og seksuelle overgrep mot barn.

Målgruppe: foreldre /foresatte

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidet: ikke avklart

Tid: 2017-2019

3.3 Innsatsområde: Tjeneste- og tiltaksutvikling

Offentlig sektor har et felles ansvar for å yte tjenester i forhold til vold i nære relasjoner. Tjenestene gjelder både forebyggende tiltak og hjelp/støtte når noen er utsatt for overgrep, eller det foreligger mistanke om seksuelle overgrep og vold.

De ulike offentlige tjenestene har i dag en rekke ulike tiltak, deriblant tilbud på krisesenter, veiledning av krisesenter, veiledning av familievernkontor, økonomisk veiledning, bistand fra barnevernstjeneste, oppfølging av Barne-og ungdomspsykiatrisk og Voksenpsykiatrisk poliklinikk, foreldresamtaler i barnehager og skoler og hjelp fra politietaten. Gjennom økt samarbeid og koordinering, jfr ulike tiltak i handlingsplanen, vil det bli satt fokus på forbedringer og tiltaksutvikling med mål om økt kvalitet overfor brukerne / innbyggerne. En har derfor ikke foreslått egne tiltak i planen som gjelder de enkelte tjenestene.

Når saker må løses akutt krever det at beredskapen og oppfølgende tiltak er tilgjengelige. Beredskapen kan deles i to faser; akutfase og oppfølgende fase. I en akutfase er første mål å skape trygghet. Oppfølgende tiltak skal være tilgjengelige i etterkant.

I akutfase er følgende tjenester involvert: Politietaten, Vest-Finnmark krisesenter, Barnevernet og helse/legetjenesten. I oppfølgende fase vil deriblant kommunepsykolog, skolehelsetjeneste, familievernkontoret og overgrepsmottaket involvert.

3.3.1 Tiltak: Bistand og beskyttelse

Tiltak: Gjennomgå prosedyrer og praksis for tjenestene med mål om å sikre følgende;

Akutt fase:

- Tilbud om informasjon og samtale med kort ventetid i en akuttsituasjon for de som har vært utsatt, eller vært vitne til vold i nære relasjoner.
- Tilbud som skjermer/sikrer utsatt person for voldsutøver.

Oppfølgende fase:

- Den som er utsatt for vold skal bli tilbudt oppfølging av faginstanser.
- Den som utøver vold i nære relasjoner skal tilbys behandling.

Målgruppe: Kommunens innbyggere

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidsgruppe: ikke avklart

Tid: 2017/18

3.3.2 Tiltak: Beredskapsboliger

Tiltak: Leilighetene tilknyttet det nye Vest-Finnmark Kriesesenter vurderes brukt som beredskapsleiligheter for personer/familier som for en kortere periode har behov for bolig.

Målgruppe: Klienter som er tilknyttet Vest-Finnmark kriesesenter

Overordnet ansvarlig: rådmann

Administrativ forvaltning: Leder ved Vest-Finnmark kriesesenter

Tid: 2017

3.4 Innsatsområde: Koordinering og samarbeid

I mange sammenhenger erfarer en at en har behov for forbedring av koordinering og samarbeid for å sikre gode tjenester. Dette gjelder også innenfor området vold i nære relasjoner. Hammerfest kommune har reetablert et eget støtteteam i fht seksuelle overgrep i 2016. Støtteteamet skal bistå i vanskelige saker samt bidra med veiledning og opplæring overfor virksomhetene. På lik linje er det behov for å etablere et ressursteam for vold i nære relasjoner med formål om å sikre riktig oppfølging av saker, være pådriver for samhandling og utvikling, og ha fokus på forebyggende aktivitet.

For å styrke samarbeidet mellom kommunale og eksterne tjenester, er det i endel sammenhenger nødvendig å etablere formelle samarbeidsavtaler. Endel av tjenestene har allerede inngått avtaler, eksempelvis mellom barnevernstjeneste og politietat, og det vurderes som et behov å inngå flere.

Ulike fagenheter har gitt uttrykk for behovet for å gjennomføre fagsamlinger med mål om å informere hverandre, drøfte problemstillinger, samt evaluere utviklingsarbeid og samarbeid. Slike fagsamlinger vil kunne være et viktig bidrag til en styrking av det samlede tjenestetilbudet både i forebyggende sammenheng og når det gjelder konkrete hjelpetiltak.

3.4.1 Tiltak: Ressursteam - vold i nære relasjoner

Tiltak: Etablere et ressursteam i fht vold i nære relasjoner. Ressursteamet skal være et samarbeidsorgan med representanter fra politi, barneverntjenesten, BUP, helsesøstertjenesten, rus- og psykiatritjenesten, Kriesesenteret, og familievernkontoret.

Teamet skal jobbe i hht fastlagte retningslinjer. Følgende skal være med i retningslinjene:

- Forebyggende arbeid

- Hjelp/veiledning i akutte saker
- Bidra med informasjon og opplæring
- Utvikle samhandling mellom de ulike instansene som er involvert i arbeidet; deriblant krisesenter, familievernkontor og politi

Teamet skal koordineres av en av de kommunale teammedlemmene, og funksjonen bør inngå som en del av vedkommendes faste oppgaver.

Det er et mål at det etableres et felles ressursteam gjeldende seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator for arbeidsgruppe: ikke avklart

Tid: 2017/18

3.4.2 Tiltak: Samarbeidsavtaler

Tiltak: Inngå formelle samarbeidsavtaler mellom kommunale og andre offentlige tjenester.

Hensikten er å sikre fast samarbeid med planlagt innhold, møtepunkter og evaluering.

Avtalene skal fremme felles forståelse for hverandres fagområder og prioriteringer.

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Initiativ og iverksetting: virksomhetsledere for gjeldende tjenester

Tid: 2017-2019

3.4.3 Tiltak: Fagsamling

Tiltak: Planlegge og gjennomføre 1-2 fagsamlinger i året.

Samlingene skal inneholde:

- Oppfølging av handlingsplan inkludert evaluering
- Ulike fagtema
- Koordinering av ulike aktiviteter
- Status og utfordringer i samfunnsbildet
- Forpliktende samarbeid
- Avdekke glippsoner og legge til rette for at brukere får rett hjelp på rett sted til rett tid

Målgruppe: Deltakere fra Barnevernet, PPT, Helsesøstertjenesten, Innvandrertjenesten, Tjenesten for funksjonshemmede, Utekontakten, Rus- og psykiatritjenesten, Alta og Hammerfest familievernkontor, Vest-Finnmark Krisesenter, Kriminalomsorgen, Finnmarksykehuset, Støtteteamet for seksuelle overgrep, Politietaten mfl.

Overordnet ansvarlig: kommunalsjefene

Koordinator: ikke avklart

Tid: 2017-2019

4 Oversikt over tiltakene

Tiltak	Innsatsområde	Overordnet ansvar	Koordinator	Tid
Veileder	<i>Informasjon</i>	kommunalsjefene		2017-18
Informasjon på kommunens hjemmeside	<i>Informasjon</i>	kommunalsjefene		2017-18
Opplæring av ledere og medarbeidere	<i>Kunnskap og kompetansebygging</i>	kommunalsjefene		2017-19
Opplæring og veiledning av foreldre	<i>Kunnskap og kompetansebygging</i>	Kommunalsjefene		
Bistand og beskyttelse	<i>Tjeneste og tiltaksutvikling</i>	kommunalsjefene		2017
Beredskapsbolig	<i>Tjeneste og tiltaksutvikling</i>	rådmann		2017
Ressursteam «Vold i nære relasjoner»	<i>Koordinering og samarbeid</i>	kommunalsjefene		2017
Samarbeidsavtaler	<i>Koordinering og samarbeid</i>	kommunalsjefene		2017-19
Fagsamling	<i>Koordinering og samarbeid</i>	kommunalsjefene		2017-19

5 Fra plan til handling

For å sikre realisering av tiltakene, skal alle tiltak «eies» av en kommunal funksjon / person. Som det fremgår av tiltakene, vil det overordnede ansvaret ligge hos kommunalsjefene som gruppe. Årlig evaluering av planen skal innarbeides i rådmannens ledergruppe. Den faglige evalueringen skal gjøres i en årlig fagsamling, jfr tiltak 3.4.3.

Det er lagt vekt på at planen ikke skal inneholde for mange tiltak, slik at det er realistisk å få til en gjennomføring av de ulike tiltakene.

Veilederen, jfr tiltak 1, vil være et sentralt dokument som vil synliggjøre både rutiner, samarbeidslinjer mm. Derfor er det viktig at dette dokumentet utarbeides først. Likeså er det viktig at ressursteam og fagsamlinger etableres i 2017.